Vida Kliaugaitė

Ažušilės pilkapynas

2007 m. Ažušilės pilkapyne (A1546) (Ignalinos r.) tęsti dar 2000 m. pradėti miško kvartalinių linijų sužalotų pilkapių archeologiniai tyrinėjimai. 2000–2006 m. pilkapyne ištirta 11 miško pilkapių, kuriuos žalojo kvartalinės linijos (vadovas Z. Baubonis). Visi jie buvo stipriai apardyti anksčiau – dirbant lauką, sodinant mišką. Tačiau keliuose sampiluose rasta ir nesuardytų degintinių kapų. Pilkapiai ir kapai datuojami vėlyvuoju geležies amžiumi, galbūt ir viduriniojo geležies amžiaus pabaiga (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 57; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 82–84; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 80–81; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 69–70; *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 83–84; *ATL 2006 metais*, V., 2006, p. 111–113).

2007 m. Ažušilės pilkapyne ištirtas paskutinis miško kvartalinės linijos sužalotas ***pilkapis 12,*** kurio liekanos buvo aptiktos pilkapyną tyrinėjant 2006 m., ištyrus žvalgomąją perkasą. Jis buvo į Š nuo 2003 m. tyrinėto pilkapio 7 (1 pav.). Daugiau nei pusė pilkapio 12 sampilo buvo nuardyta mineralizuojant miško kvartalinę liniją, jis sulėkštintas ariant ir vėliau sodinant mišką. Pradedant tyrinėjimus sampilas tebuvo 20–40 cm aukščio. Jo spėjamas išlikęs skersmuo buvęs apie 8 m. Jokių duobių ar griovių aplink pilkapį vizualiai neišskirta.

Nukasus ploną velėną visame tyrinėjimų plote atidengtas permaišyto (suarto) rausvo–pilkšvo stambiagrūdžio smėlio sluoksnis – visiškai suardyto sampilo liekanos. Sluoksnyje pilkapio centre aptiktos *degintinio kapo 1* liekanos – smulkūs degintiniai kaulai, pasklidę maždaug 35 cm skersmens plote 10–18 cm

1 pav. Ažušilės pilkapyno planas: 1 – ištirtas pilkapis ir jo numeris. V. Kliaugaitės brėž.

Fig. 1. Plan of the Ažušilė barrow cemetery: 1 – an excavated barrow and its number.

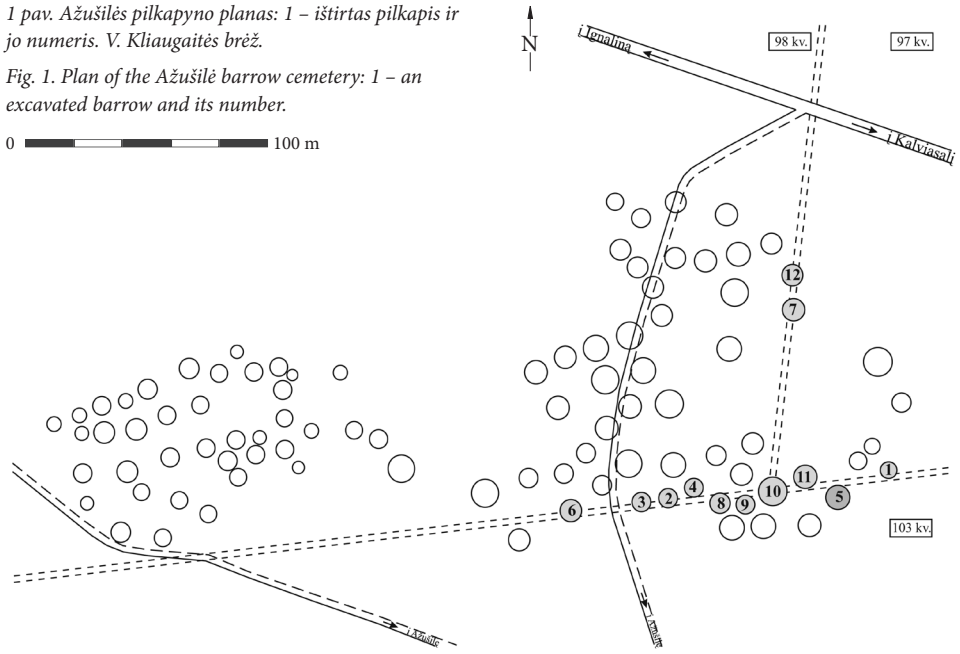

gylyje nuo žemės paviršiaus. Tarp kaulų rasta ir įkapių: geležinė yla, geležinio smeigtuko (?) adatos galas, apsilydžiusių žalvarinių įvijų fragmentų (2:2–4 pav.). Apie 70 cm į Š nuo kapo tarp medžių šaknų aptiktas deformuotas žalvarinis įvijinis žiedas (2:5 pav.), kuris taip pat galėjo būti šio kapo įkapė. Apie 2,5 m į ŠV 18 cm gylyje rasta deformuota geležinio peilio (?) dalis (2:1 pav.). Osteologinės analizės duomenimis, degintiniame kape 1 surinkti kaulai yra vieno 25–40 m. amžiaus nenustatytos lyties asmens.

Nukasus suartą sluoksnį pilkapio centrinėje dalyje atidengti pilkapio pagrindo (pilko peleningo smėlio) likučiai. Pagrindas taip pat buvo apardytas ariant. Išlikusi jo dalis – apie 4–4,5 m skersmens, 4–6 cm storio.

Įžemyje, 42–74 cm gylyje nuo aukščiausio išlikusio sampilo taško fiksuoti tamsia spalva išsiskyrę penkių sampilą supusių duobių ir griovių kontūrai. Jų plotis – nuo 1,3 iki 2,4 m, ilgis – nuo 1,7 iki 7,6 m. Duobės ir grioviai buvo užpildyti šviesiu maišytu ar pilku peleningu smėliu. Pjūvyje jie – netaisyklingo puslankio formos, nuo 0,94 iki 1,52 m gylio nuo aukščiausio sampilo taško.

Pilkapyje 12 aptiktus dirbinius sunku datuoti, tačiau pagal konstrukciją pilkapį galima datuoti viduriniojo geležies amžiaus pabaiga – vėlyvojo geležies amžiaus pradžia.

Ažušilė barrow cemetery

In 2007 disturbed barrow 12 was excavated in Ažušilė barrow cemetery (Ignalina district) (Fig. 1). The mound was badly disturbed. It had a diameter of about 8 m and a height of about 20–40 cm The barrow was surrounded by 5 pits and ditches. The barrow contained at least one cremation burial, which had been badly disturbed in ploughing and planting the forest. Grave goods were discovered in the burial: an iron awl, the needle end of an iron pin (?), and fused bronze coil bead fragments (Fig. 2.). A bronze coil ring and part of an iron knife (?) were also found in the barrow. The barrow dates to the late Middle Iron Age – early Late Iron Age.

2 pav. Ažušilės pilkapio 12 radiniai: 1 – peilio(?) dalis, 2 – yla, 3 – smeigtuko(?) dalis, 4 – žalvarinių įvijų fragmentai, 5 – įvijinis žiedas. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 2. Finds from Ažušilė barrow 12: 1 – part of a knife (?), 2 – an awl, 3 – part of a pin (?), 4 – bronze coil bead fragments, 5 – a coil ring.